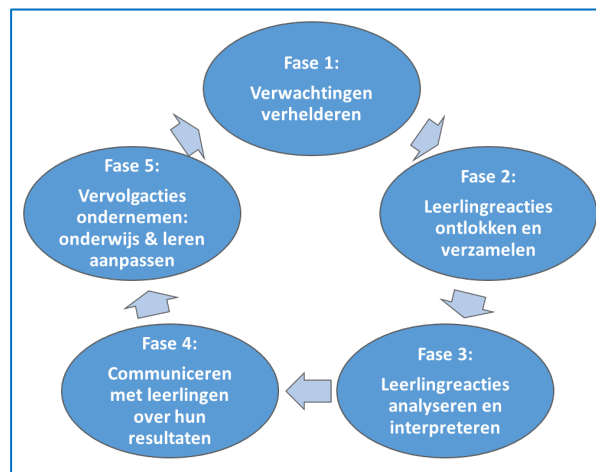

Met zijn allen over de kast: formatief evalueren tijdens wendspringen

Marco van Berkel, SLO (m.vanberkel@slo.nl)

Youri gaat met kromme benen hoog over de kast, Naima springt in haar rode turnpakje met gestrekte benen heel hoog. Tristan is de enige die even wacht met de aanloop tot de vorige echt van de mat af is. Hij springt na een langzame aanloop met twee voeten op de kast en hupt er dan vanaf.

Hoe kun je als leerkracht de verschillende fases van formatief evalueren inzetten tijdens een les bewegingsonderwijs? Van het kind dat net een week op school zit, tot de atleet in de dop: elk kind heeft passende feedback en begeleiding nodig. Hoe pak je dat aan? In deze les zie je hoe een leraar tijdens een gymles de vijf fases van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017) inzet. Wil je nog even een korte beschrijving zien van wat de verschillende fasen in de cyclus van formatief evalueren inhouden, ga dan via deze [link](#) naar de animatie 'formatief evalueren'.

De cyclus van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017)

In een les bewegingsonderwijs doen de kinderen meestal verschillende activiteiten in drie, vier of vijf groepen. Bij het begin van de les krijgen de kinderen informatie over wat belangrijk is om deze activiteiten goed en veilig te laten verlopen. De kleuters zijn 8-12 minuten aan het oefenen en spelen, terwijl de leerkracht zijn aandacht verdeelt over de verschillende kinderen en activiteiten. Tussendoor geeft de leerkracht aanwijzingen aan kinderen en soms aan een heel groepje. Bij het wisselen van activiteit geeft de leerkracht aanwijzingen aan de hele klas. In dit voorbeeld is het wendspringen een onderdeel van een les met meer activiteiten tegelijkertijd.

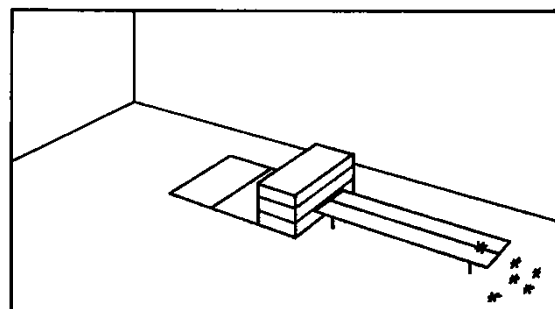
Fase 1: Wat gaan we doen?

Verwachtingen verhelderen

De leraar zegt: 'We gaan leren wendspringen. Je loopt over de banken, springt over de kast en landt op de mat.' Hij geeft eerst zelf het voorbeeld en zegt: 'Je zet je handen goed dwars op de kast (laat dit even zien) en je landt met je gezicht naar de banken.'

Hiermee benoemt hij de twee succescriteria:

- het goed indraaien van de handen bij het steunen op de kast (handen dwars op de kast)
- landen met het gezicht naar de kast en kijken in de richting van de aanloop.

Meer voorbeelden en instrumenten kun je vinden op formatiefevalueren.slo.nl

Daarna vraagt hij een kind om dit goed voor te doen, de leerkracht weet dat dit kind het redelijk goed kan. Op deze manier wordt er een goed beeld gegeven van de activiteit. Niet iemand die het heel erg goed kan, omdat de kinderen dan dingen zien die de meesten toch niet kunnen. Ook geen kinderen die er nog veel moeite mee hebben, omdat hij dat niet pedagogisch vindt.

Fase 2 en 3: Kijken en analyseren

Leerling-reacties ontlocken en verzamelen en leerling-reacties analyseren en interpreteren

De kinderen gaan springen. Ze doen het allemaal op een andere manier. Sommige kinderen hebben een harde aanloop, anderen een rustige, sommige kinderen zetten een voet op de kast. De leerkracht kijkt hoe ze dit doen en maakt een inschatting of het arrangement goed gekozen is. Daarmee verzamelt hij leerling-reacties, en hij analyseert die. Is het niet te moeilijk of te makkelijk? Voor Ellie is het te moeilijk. Zij zit net een week op school. De andere kinderen springen snel achter elkaar. Voor deze kinderen is de hoogte goed.

Fase 4 en 5: Wat vinden de kinderen ervan? Wat doe je daarna?

Communiceren met leerlingen over hun resultaten en vervolgacties ondernemen: onderwijs & leren aanpassen

De leerkracht gaat bij de kastkop staan als Ellie aan de beurt is. Misschien dat ze dan wel op of over de kast springt, maar dat lukt nog niet. Hij pakt een andere bank die nog niet wordt gebruikt en zet die twee meter naast deze opstelling. "Kom je even mee komt naar die bank?" Daar vraagt hij of ze het springen over de kast eng vindt. Ze knikt ja. "Wil je dan over deze bank hazensprongen maken?". Hij doet het voor en Ellie doet hem na. Met een van trots glimmend gezicht ontvangt ze het compliment hiervoor. Dan vraagt hij aan de andere kinderen van het groepje wie met Ellie samen over deze bank de hazensprongen wil doen.

Vier voorbeelden van feedback

De andere kinderen krijgen feedback die meteen kunnen benutten bij hun volgende beurt:

- "Je zet je handen goed dwars op de kast, Naima."*
Een compliment aan Naima is een bevestiging van wat ze al goed doet. Dit is goed voor haar zelfvertrouwen en bovendien helpt het haar om haar aandacht voor het indraaien te blijven volhouden (een van de succescriteria). Tegelijk is het een aanwijzing voor andere kinderen, want zij horen dit ook. Andere kinderen willen ook graag een compliment krijgen, daarom gaat een deel van de groep daarna beter indraaien met hun handen. In het compliment wordt daarom expliciet benoemd wat er goed gaat en niet alleen een "goed zo". Soms vraagt de leerkracht aan een kind of ze hebben gezien hoe Naima indraait met haar handen op de kast.
- "Als je iets minder hard aanloopt, kan je waarschijnlijk makkelijker afzetten voor de kast, Abdel."*
De opmerking naar Abdel is een individuele aanwijzing, omdat de andere kinderen in een rustiger tempo aanlopen over de banken en daardoor makkelijker kunnen afzetten. Deze aanwijzing geeft de leerkracht daarom met een minder hard volume als hij dicht bij Abdel staat.
- Na vier sprongen vraagt de leerkracht aan Anna "Waar let je ook alweer op bij het springen? Wat lukt al goed, en wat vind je nog moeilijk, Anna?"*
De vraag aan Anna helpt haar te focussen op beide succescriteria (handenplaatsing dwars op de kast en landing met het gezicht naar de kast). Het antwoord van Anna hoeft niet te gaan over beide succescriteria. De leerkracht beslist na het antwoord of hij nog vraagt naar een eventueel niet genoemd succescriterium.
- "Kon je Wilma zien, toen je achter de kast landde, Joris?"* (Wilma wacht op haar beurt in het begin van het aanloopvlak.)
Joris krijgt de vraag over wat hij ziet na de landing, omdat hij niet goed doordraaide over de kast. Aanwijzingen met een externe focus (wat zie je bij/na de landing) werken vaak goed. De

Meer voorbeelden en instrumenten kun je vinden op formatievalueren.slo.nl

vraag is zo geformuleerd dat het accent ligt op waar Joris naar toe moet werken, in plaats van het benadrukken van wat nog niet goed gaat.

In het bewegingsonderwijs is er bijna geen onderscheid tussen fase 4 en fase 5. Het communiceren over wat de kinderen doen en vervolgacties ondernemen vindt vrijwel steeds gelijktijdig plaats.

In dit voorbeeld is te zien dat:

- de leerkracht feedback geeft op de succescriteria;
- de leerkracht de feedback zo spoedig mogelijk na de handeling geeft;
- de kinderen na de feedback nog een of enkele keren kunnen oefenen;
- een inhoudelijk gegeven compliment voor een kind ook feedback aan een ander kind kan zijn;
- kinderen ook feedback krijgen door naar elkaar te kijken.

